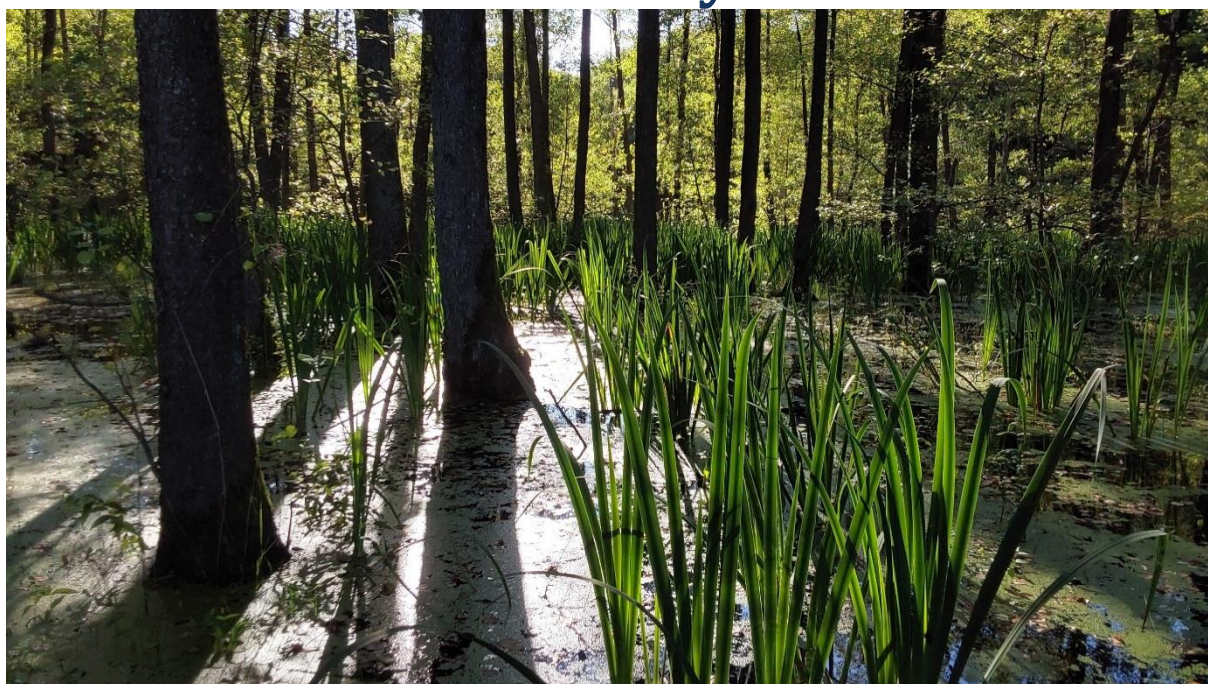

MONITORING SIEDLISK PRZYRODNICZYCH

Z UWZGLĘDNIENIEM SPECJALNYCH OBSZARÓW OCHRONY SIEDLISK NATURA 2000

Sprawozdanie z monitoringu siedliska 91XX - Olsy w roku 2024

Ols na stanowisku Pagórki (fot. J. Wyka)

Sfinansowano ze środków
**NARODOWEGO FUNDUSZU
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ**

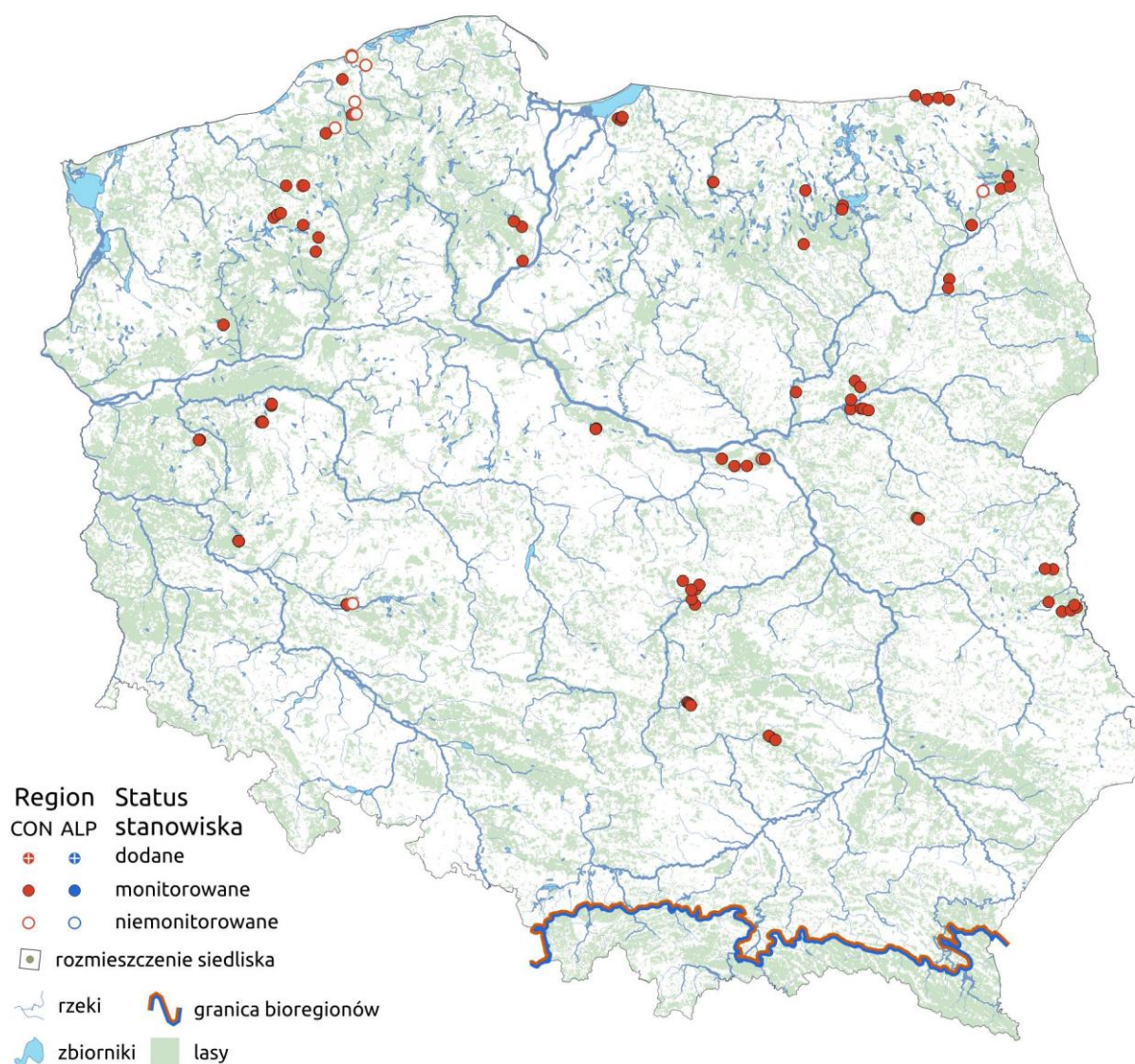
SPIS TREŚCI

1. INFORMACJE OGÓLNE	1
<i>Rozmieszczenie siedliska w regionach biogeograficznych</i>	<i>1</i>
<i>Liczba stanowisk w cyklach monitoringu</i>	<i>2</i>
<i>Terminy badań monitoringowych</i>	<i>2</i>
2. OCENA STANU WSKAŹNIKÓW PARAMETRU STRUKTURA I FUNKCJE.....	2
<i>Region kontynentalny</i>	<i>2</i>
3. OCENA PARAMETRÓW ORAZ STANU OCHRONY SIEDLISKA.....	6
<i>Region kontynentalny</i>	<i>8</i>
4. ANALIZA ODDZIAŁYWAŃ I ZAGROŻEŃ ISTOTNYCH DLA SIEDLISKA.....	9
<i>Region kontynentalny</i>	<i>9</i>
5. INFORMACJA O GATUNKACH OBCYCH.....	10
6. WNIOSKI DOTYCZĄCE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH.....	11
7. INFORMACJE DODATKOWE.....	11
8. KOORDYNATORZY, EKSPERCI I WSPÓŁPRACOWNICY	11
9. WYKAZ LITERATURY, DOKUMENTÓW ŹRÓDŁOWYCH	11

1. INFORMACJE OGÓLNE

Rozmieszczenie siedliska w regionach biogeograficznych

Siedlisko 91XX występuje na obszarze całej nizinnej i wyżynnej Polski (Rys. 1). Olsy wykształcają się w rozległych, zatorfionych dolinach rzecznych, starorzeczach, obniżeniach terenu oraz w miejscach wcześniej zajmowanych przez jeziora, gdzie poziom wody gruntowej utrzymuje się przez większą część roku ponad poziomem gruntu. Stagnowanie wody przez tak długi okres czasu uniemożliwia rozkład materii organicznej dzięki czemu wykształcają się pokłady torfu niskiego, na których występują olsy (Pawlaczyk 2015, Cieśla i in. 2019) .

Rys. 1. Lokalizacja stanowisk monitoringowych (stan na rok 2024) i rozmieszczenie siedliska 91XX wg sprawozdania do Komisji Europejskiej z 2019 r.

Olsy nie są siedliskiem z załącznika I dyrektywy siedliskowej, nie są więc formalnie przedmiotem ochrony w sieci Natura 2000. Jednak ze względu na swoją funkcję

COPYRIGHT © GIOŚ

PRACA ZLECONA PRZEZ GŁÓWNY INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

ekologiczną w krajobrazie, walory przyrodnicze, a także często wysoki stopień naturalności są ważnymi przedmiotami ochrony w wielu krajowych formach ochrony przyrody.

Spośród 92 badanych w 2024 r. stanowisk 60 znajduje się na terenie siedliskowych obszarów Natura 2000. Najwięcej stanowisk olsów monitorowano w obszarze: PLC140001 Puszcza Kampinowska (5 stanowisk), PLH200008 Dolina Biebrzy (4), PLH260040 Lasy Cisowsko-Orłowińskie (4), PLH060043 Lasy Sobiborskie (4), PLH200005 Ostoja Augustowska, PLH260004 Ostoja Przedborska, PLH280005 Puszcza Romincka (4).

Liczba stanowisk w cyklach monitoringu

Monitoring siedliska w 2024 roku prowadzono na 92 stanowiskach (Tab. 1). Liczba stanowisk oceniana pod względem reprezentatywności zróżnicowania składu gatunkowego runa jest wystarczająca – a dalsze zwiększanie wielkości próby nie gwarantuje uzyskania istotnie wyższej liczby gatunków. Stanowiska rozmieszczone są we wszystkich regionach geograficznych, w których występuje siedlisko.

Tab. 1. Liczba stanowisk siedliska 91XX w poszczególnych cyklach monitoringu

Cykl monitoringu	Rok	Region	Liczba stanowisk		
			monitorowanych	nowych	niemonitorowanych*
2013-2014	2013	CON	66	66	
2015-2018	2018	CON	100	36	2
2023-2025	2024	CON	92	0	10

* stanowiska monitorowane przez inne instytucje, stanowiska niemonitorowane ze względu na poprawę reprezentatywności i korektę rozmieszczenia stanowisk w sieci PMS oraz stanowiska niemonitorowane w przypadku zaniku siedliska na stanowisku.

Terminy badań monitoringowych

Przewodnik metodyczny (Pawlaczyk 2015) wskazuje, że optymalnym terminem badania olsów jest lato (lipiec–sierpień). Należy podkreślić jednak, że termin ten jest zależny od warunków fenologicznych w roku obserwacji. W 2024 roku prace monitoringowe prowadzono od 15 czerwca do 20 sierpnia. Ponad 70% stanowisk zmonitorowano w lipcu i sierpniu.

2. OCENA STANU WSKAŹNIKÓW PARAMETRU STRUKTURA I FUNKCJE

Region kontynentalny

Zgodnie z metodyką monitoringu siedliska (Pawlaczyk 2012) i późniejszymi w niej zmianami, w roku 2024 parametr Specyficzna struktura i funkcje (SSF) oceniono przy wykorzystaniu 12 wskaźników, z których 2 mają status wskaźników kardynalnych (Tab. 2). Wskaźniki kardynalne są najistotniejsze dla utrzymania struktury i funkcji siedliska. Obniżenie oceny któregoś ze wskaźników kardynalnych skutkuje obniżeniem oceny całego parametru.

COPYRIGHT © GIOŚ

PRACA ZLECONA PRZEZ GŁÓWNY INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Tab. 2. Zestawienie ocen wskaźników parametru struktura i funkcje dla siedliska 91XX w 2024 roku (w tabeli podkreślono nazwy wskaźników kardynalnych). Znaczenie ocen: FV – stan właściwy, U1 – stan niezadowolający, U2 – stan zły, XX – stan nieznan

Wskaźnik	Liczba stanowisk z oceną			
	FV	U1	U2	XX
<u>Charakterystyczna kombinacja florystyczna</u>	62	24	5	1
Funkcja ekohydrologiczna w krajobrazie	63	20	8	1
Gatunki obce geograficznie w drzewostanie	90	0	1	1
Inne zniekształcenia (rozjeżdżenie, wydeptanie, zaśmiecenie)	77	9	5	1
Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie	46	33	12	1
Martwe drewno	40	30	21	1
Martwe drewno wielkowymiarowe	45	20	26	1
Mikrosiedliska drzewne	38	36	17	1
Obecność rowów odwadniających	61	23	7	1
Objawy zanieczyszczenia lub nadmiernej eutrofizacji wód	81	9	1	1
Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska	2	0	0	90
<u>Warunki wodne</u>	56	22	13	1

Wskaźnik: Charakterystyczna kombinacja florystyczna

Wskaźnik kardynalny oceniający odkształcenie składu florystycznego runa od typowej kompozycji florystycznej. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 67% stanowisk, stan niezadowolający na około 26% stanowisk, a stan zły na 5% stanowisk. Na 1 stanowisku wskaźnik miał wartość XX. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji stwierdzono poprawę wskaźnika: o około 1% zwiększył się udział stanowisk w stanie właściwym i zmniejszył się o około 3% udział stanowisk w stanie złym.

Wskaźnik: Funkcja ekohydrologiczna w krajobrazie

Wskaźnik jest ekspercką oceną, czy funkcja – w sensie ekohydrologicznym – pełniona w krajobrazie przez dany płat ekosystemu olsowego, została zachowana, czy też – w wyniku antropogenicznych zniekształceń – ols nie może jej dłużej wypełniać. W stanie właściwym jest w pełni zachowana. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 69% stanowisk, stan niezadowolający na około 22% stanowisk, a stan zły na około 9% stanowisk. Na 1 stanowisku wskaźnik miał wartość XX. W porównaniu do poprzedniego okresu badań zmniejszył się udział stanowisk w stanie właściwym o około 3%, a zwiększył stanowisk w stanie niezadowolającym o około 2% i złym o około 1%.

Wskaźnik: Gatunki obce geograficznie w drzewostanie

Wskaźnik wyrażający obecność w drzewostanie drzew obcych gatunków. Jako gatunki obce geograficznie traktowana są wszystkie gatunki poza swoim naturalnym zasięgiem występowania. W stanie właściwym siedliska, ich udział nie powinien przekraczać 5% i gatunki te nie powinny się odnawiać. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 98% stanowisk, a stan zły na około 1% stanowisk. Na 1 stanowisku wskaźnik miał wartość XX. W poprzednim cyklu stan właściwy stwierdzono na wszystkich monitorowanych stanowiskach.

Wskaźnik: Inne zniekształcenia (rozjeżdżenie, wydeptanie, zaśmiecenie)

W stanie właściwym nie obserwujemy w siedlisku ww. zniekształceń. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 84% stanowisk, stan niezadowolający na około 10% stanowisk, a stan zły na 5% stanowisk. Na 1 stanowisku wskaźnik miał wartość XX. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji oceny pozostały na bardzo zbliżonym poziomie (różnice 1-3%). W porównaniu do poprzedniego okresu badań zmniejszył się udział stanowisk w stanie właściwym o około 5%, zwiększył w stanie niezadowolającym o około 3% i złym o około 1%.

Wskaźnik: Inwazyjne gatunki obce w podszybie i runie

Wskaźnik negatywny wyrażający obecność inwazyjnych gatunków obcych (neofitów). W stanie właściwym gatunki te nie występują. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 50% stanowisk, stan niezadowolający na około 36% stanowisk, a stan zły na około 13% stanowisk. Na 1 stanowisku wskaźnik miał wartość XX. W porównaniu do poprzedniego okresu badań zmniejszył się udział stanowisk w stanie właściwym o około 13%, a zwiększył w stanie niezadowolającym o około 5% i złym o około 7%.

Wskaźnik: Martwe drewno

Wskaźnik opisujący zasoby martwego drewna pod względem ilościowym. W stanie właściwym wymagane jest występowanie martwego drewna w ilości powyżej 20m³/ha. W 2024 roku na 43% stanowisk stwierdzono właściwy stan ochrony, na 33% stanowisk stan niezadowolający, a na 23% stan zły (1 stanowisko oceniono na XX). W porównaniu do poprzedniego cyklu monitoringu udział stanowisk we właściwym stanie ochrony jest większy o 3%, a udział stanowisk ocenionych na U2 mniejszy o 1%.

Wskaźnik: Martwe drewno wielkowymiarowe

Wskaźnik rejestruje obecność grubych kłód i stojących pni, które stanowią mikrosiedliska niezbędne dla organizmów ksylobiontycznych. W stanie właściwym powinno występować powyżej 5 szt./ha. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 49% stanowisk, stan niezadowolający na około 22% stanowisk, a stan zły na 28% stanowisk. Na 1 stanowisku wskaźnik miał wartość XX. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji zwiększył się udział stanowisk w stanie właściwym o około 8%, udział stanowisk w stanie niezadowolającym o około 4%, a udział stanowisk w stanie złym zmniejszył się o około 8%.

Wskaźnik: Mikrosiedliska drzewne

Wskaźnik mierzy przypadającą na hektar liczbę „drzew biocenotycznych”, a w zasadzie liczbę wykształconych na takich drzewach struktur ważnych dla różnorodności biologicznej: drzewa z hubami, drzewa z zamarłymi głównymi konarami w koronie itp. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 41% stanowisk, stan niezadowolający na około 39% stanowisk, a stan zły na 18% stanowisk. Na 1 stanowisku wskaźnik miał wartość XX. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji udział stanowisk w stanie

właściwym nie zmienił się, udział stanowisk w stanie niezadawalającym zwiększył o około 8%, a udział stanowisk w stanie złym zmniejszył się o około 10%.

Wskaźnik: Obecność rowów odwadniających

Pomocniczy wskaźnik do interpretacji warunków wodnych. Dotyczy istnienia w olsie – lub w jego sąsiedztwie w odległości wpływającej na warunki wodne olsu – rowów odwadniających. W stanie właściwym rowy nie występują lub są całkiem niedrożne i nie odprowadzają wody z siedliska. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 66% stanowisk, stan niezadawalający na około 25% stanowisk, a stan zły na 8% stanowisk. Na 1 stanowisku wskaźnik miał wartość XX. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji udział stanowisk w stanie właściwym nie zmienił się, udział stanowisk w stanie niezadawalającym zwiększył o około 1%, a udział stanowisk w stanie złym zmniejszył się o około 2%.

Wskaźnik: Objawy zanieczyszczenia lub nadmiernej eutrofizacji wód

Pomocniczy wskaźnik dotyczący jakości wód. Ocena jest obniżana przy wizualnie dostrzegalnych przejawach niewłaściwej jakości (zanieczyszczeń lub wysokiej eutrofizacji) wód. W stanie właściwym nie występują. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 88% stanowisk, stan niezadawalający na około 10% stanowisk, a stan zły na 1% stanowisk. Na 1 stanowisku wskaźnik miał wartość XX. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji zmniejszył się udział stanowisk w stanie właściwym o około 4%, zwiększył udział stanowisk w stanie niezadawalającym o około 5%, a udział stanowisk w stanie złym zmniejszył się o około 2%.

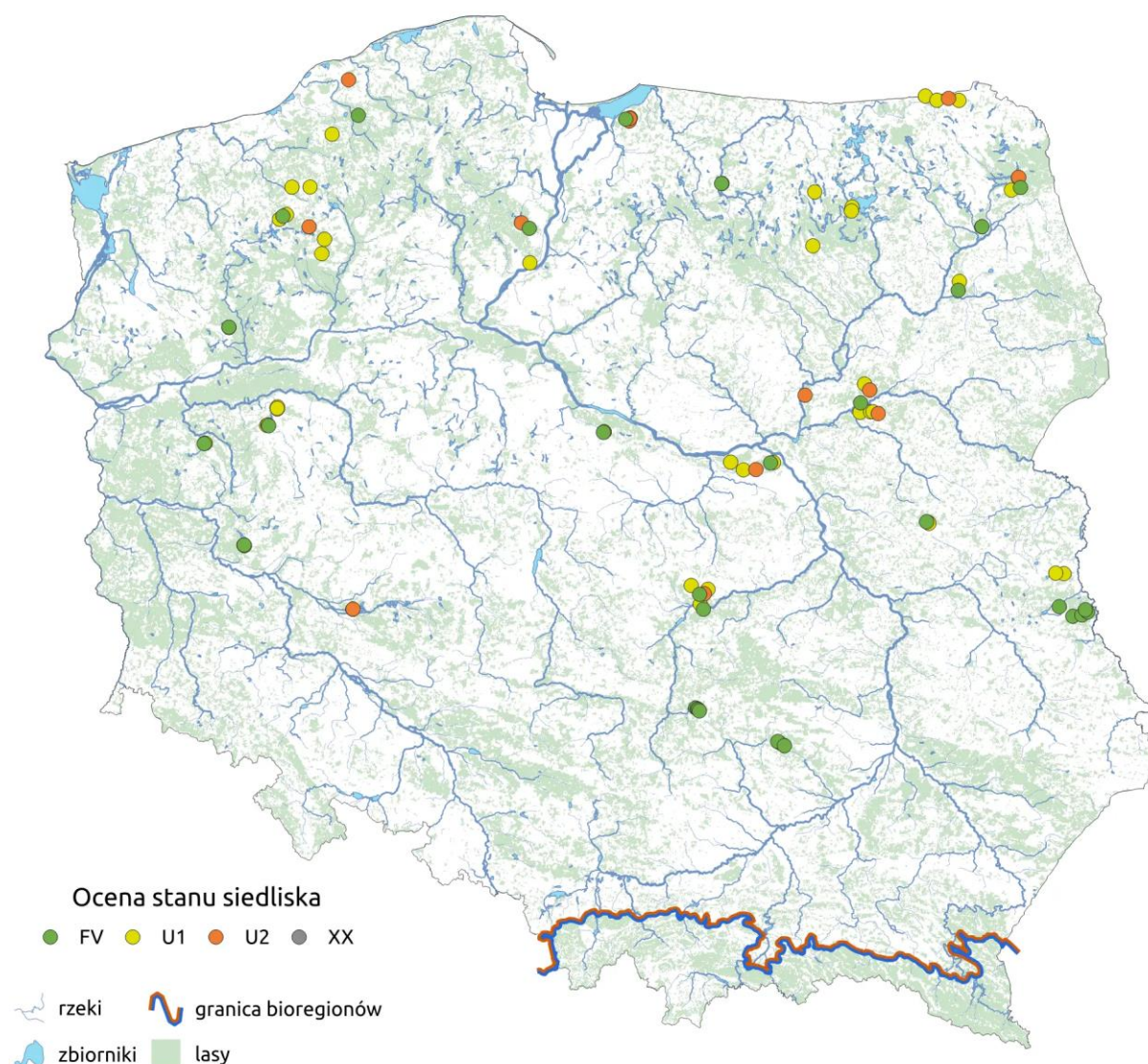
Wskaźnik: Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska

Wskaźnik fakultatywny, który umożliwia wyrażenie zdolności siedliska do utrzymywania gatunków lokalnie typowych, a ważnych dla różnorodności biologicznej (chronionych, zagrożonych, rzadkich). W roku 2024, podobnie jak w poprzednim cyklu obserwacji, na około 98% stanowisk jego stan jest nieznany.

Wskaźnik: Warunki wodne

Wskaźnik kardynalny wyrażający zachowanie naturalnych warunków wodnych. Należy go stosować z pełnym uwzględnieniem lokalnej specyfiki, starając się zrekonstruować naturalną hydrologię każdego konkretnego olsu, a ocenę obniżać tylko za zniekształcenie tych naturalnych warunków wodnych. W stanie właściwym powinny być naturalne dla danej sytuacji topograficzno-hydrologicznej. W roku 2024 stan właściwy stwierdzono na około 61% stanowisk, stan niezadawalający na około 24% stanowisk, a stan zły na 14% stanowisk. Na 1 stanowisku wskaźnik miał wartość XX. W stosunku do poprzedniego okresu obserwacji udział stanowisk w określonych stanach ochrony praktycznie się nie zmienił.

3. OCENA PARAMETRÓW ORAZ STANU OCHRONY SIEDLISKA

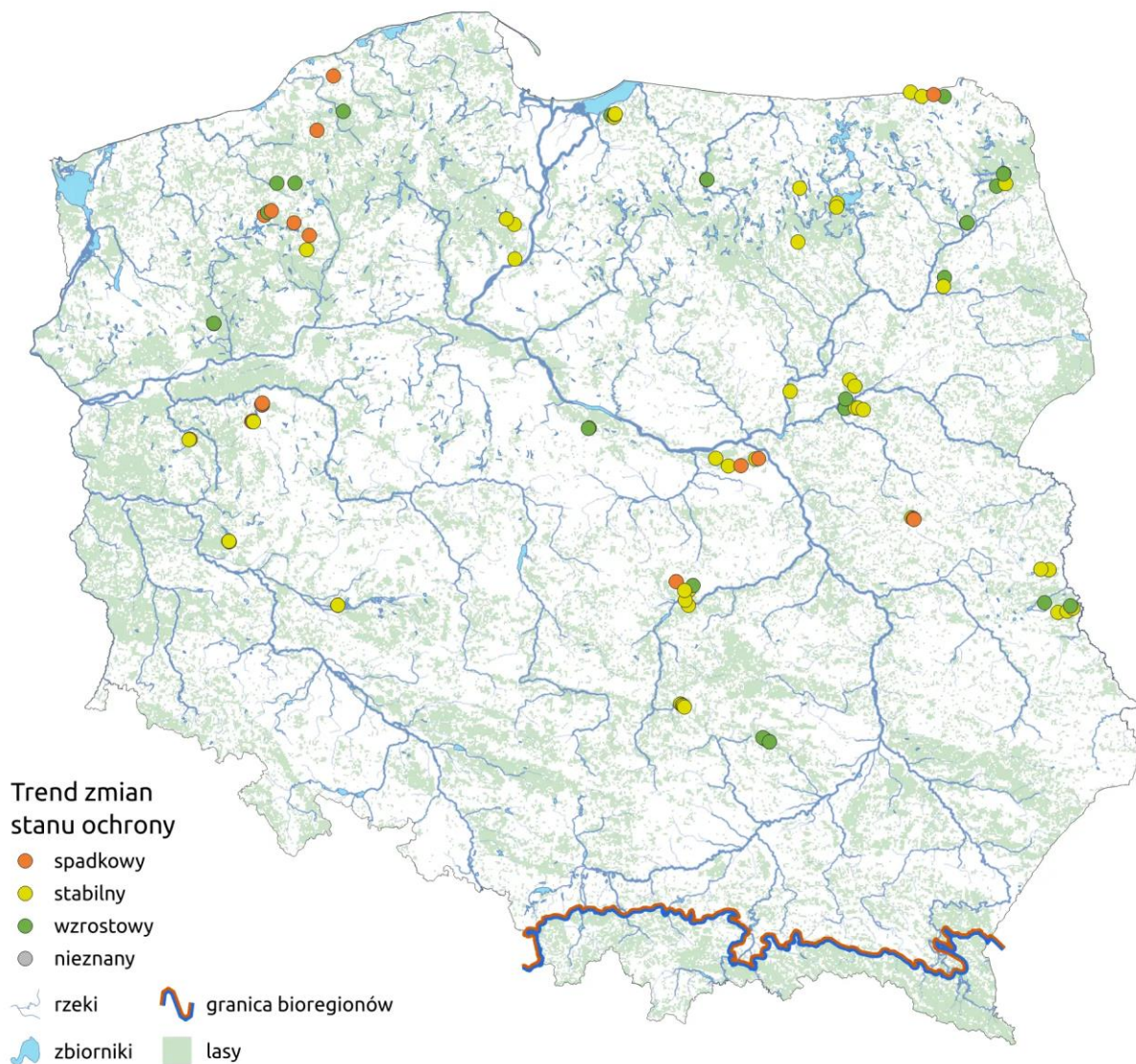
Rys. 2. Ocena stanu ochrony siedliska 91XX na stanowiskach w roku 2024

Monitoring olsów 91XX obejmuje trzy cykle badawcze. Po raz pierwszy siedlisko było monitorowane w roku 2013, następnie w roku 2018 oraz w 2024 roku. W każdym cyklu prace były prowadzone na stanowiskach monitoringowych w regionie biogeograficznym kontynentalnym. W roku 2024 ogólny stan ochrony siedliska przyrodniczego w tym regionie został oceniony jako właściwy (FV) na 32 stanowiskach monitoringowych, natomiast na 45 był on niezadawalający (U1), na 14 zły (U2), a na jednym stan określono jako nieznany (XX) – Rys. 2, 4. Najlepiej zachowane płaty siedliska można spotkać w całym kraju, płaty siedliska w stanie niezadawalającym najczęściej spotkamy na Pomorzu, Mazowszu i w północno-wschodniej Polsce. Siedlisko w stanie złym najczęściej spotykane jest na północno-wschodnim Mazowszu (Rys. 2).

COPYRIGHT © GIOŚ

PRACA ZLECONA PRZEZ GŁÓWNY INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Rys. 3. Trend zmian w ocenach stanu ochrony siedliska 91XX na stanowiskach

Trend określono jako nachylenie prostej regresji, wyznaczonej na podstawie przekodowanych wartości oceny stanu ochrony siedliska odnotowanej na stanowisku w poszczególnych latach monitoringu. Ocenom stanu ochrony przypisano wartości numeryczne: FV=1, U1=0, U2=-1, XX=brak wartości. Nachylenia prostej regresji mniejsze od -0,05 uznano za spadek oceny stanu ochrony siedliska w czasie, natomiast nachylenia większe od 0,05 uznano za wzrost oceny. Przy nachyleniach prostej regresji pomiędzy -0,05 a 0,05 uznawano oceny za stabilne. Trendu nie określono w przypadku stanowisk, którym przypisano mniej niż 2 wartości numeryczne oceny stanu ochrony siedliska.

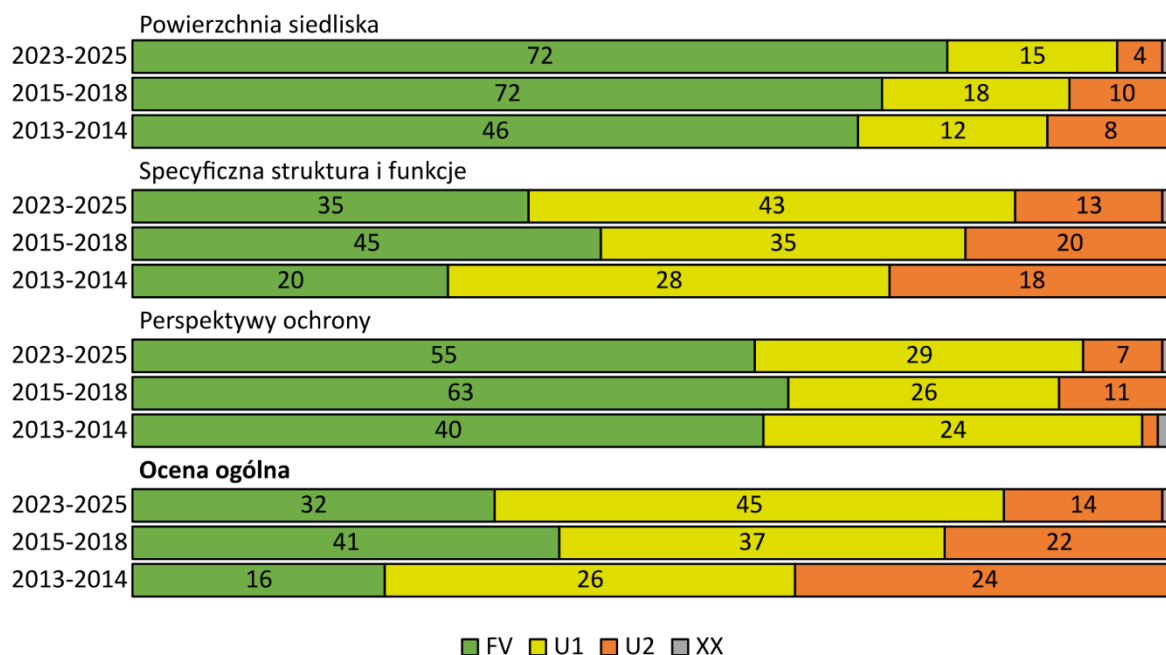
Trend zmian stanu ochrony siedliska określono dla 91 stanowisk monitoringowych, dla których w roku 2024 powtórzono obserwacje. Ocena ogólna stanu ochrony siedliska przyrodniczego nie uległa zmianie na 44 stanowiskach (48%), uległa poprawie na 25 stanowiskach (28%) i uległa pogorszeniu na 22 stanowiskach (24%). Dla 1 stanowiska monitoringowego określenie trendu zmian nie był możliwe (jeden pomiar).

Negatywny trend zmian ogólnej oceny stanu ochrony jest najbardziej zauważalny w północno zachodniej Polsce (5 z 9 stanowisk), Wielkopolsce (4 z 6 stanowisk) i na

Mazowszu (4 z 13 stanowisk). Trend wzrostowy obserwowany jest natomiast na Podlasiu (5 z 8 stanowisk) i w Świętokrzyskim (4 z 8 stanowisk) (Rys. 3).

Region kontynentalny

Zestawienie ocen parametrów i oceny ogólnej stanu ochrony siedliska przyrodniczego na stanowiskach monitoringowych typu siedliska przyrodniczego 91XX w regionie kontynentalnym z wszystkich cykli monitoringu, przedstawiono na Rys. 4.

Rys. 4. Liczba stanowisk siedliska 91XX w poszczególnych cyklach monitoringu wg oceny parametrów

Parametr: Powierzchnia siedliska

Wraz z kolejnymi cyklami obserwacji monitoringowych zwiększa się udział stanu właściwego, który w 2024 stwierdzono na 72 z 92 stanowisk. Pomiędzy rokiem 2018 a 2024 zwiększeniu z 72% do 78% uległa liczba stanowisk z oceną FV. Liczba stanowisk w stanie niezadawalającym zmniejszyła się z 18% do 16%, a w stanie złym z 10% do 4%.

Parametr: Specyficzna struktura i funkcje

Parametr *Specyficzna struktura i funkcje* w 2024 roku ma właściwy stan ochrony na 38% stanowisk monitoringowych. Jest to wynik gorszy w porównaniu do poprzedniego cyklu o 7%. Zwiększył się udział stanowisk w stanie niezadawalającym (U1) z 35% do 47%. W stanie złym (U2) znajduje się obecnie około 14% stanowisk o 6% mniej niż w 2018 roku. Największy wpływ na ocenę parametru ma kluczowy dla olsów wskaźnik wyrażający zachowanie naturalnych warunków wodnych „warunki wodne”.

Parametr: Perspektywy ochrony

Struktura ocen tego parametru, w każdym cyklu monitoringu jest bardzo podobna, a udział stanowisk ocenionych na FV nieznacznie fluktuuje i obecnie kształtuje się na poziomie 60% wszystkich stanowisk. W roku 2024, w porównaniu do 2018 wzrósł udział stanowisk w stanie niezadawalającym o około 6% i zmniejszył się udział siedlisk w stanie właściwym i złym o około 3%.

Ocena ogólna – stan ochrony siedliska

Ocena ogólna stanu ochrony siedliska przyrodniczego na stanowisku monitoringowym warunkowana jest przez najniższą ocenę dowolnego parametru. Największy wpływ na ocenę ogólną stanu ochrony miał parametr struktura i funkcje, który był najgorzej ocenianym parametrem. W 2024 roku właściwy stan ochrony uzyskało 35 % stanowisk monitoringowych i jest to wynik gorszy w porównaniu do poprzedniego cyklu o około 6%. Udział stanowisk w stanie niezadawalającym zwiększył się o około 12%, a w stanie złym zmniejszył się o około 7%.

Wyprowadzenie ocen parametrów i oceny ogólnej dla regionu biogeograficznego

Na podstawie wyników monitoringu siedliska 91XX wyprowadzono ocenę ogólną poszczególnych parametrów i ocenę ogólną w skali regionu biogeograficznego przyjmując następujące progi procentowe:

- ocena FV – $\geq 50\%$ stanowisk ocena FV i $\leq 20\%$ stanowisk ocena U2;
- ocena U1 – dowolna inna kombinacja;
- ocena U2 – $\geq 33\%$ stanowisk ocena U2.

Ocena siedliska w skali regionu kontynentalnego

Powierzchnia siedliska – FV (FV – 78,3%, U1- 16,3%, U2 – 4,3%, XX – 1,1%)

Specyficzna struktura i funkcje – U1 (FV – 38%, U1 – 47%, U2 – 14%, XX – 1%)

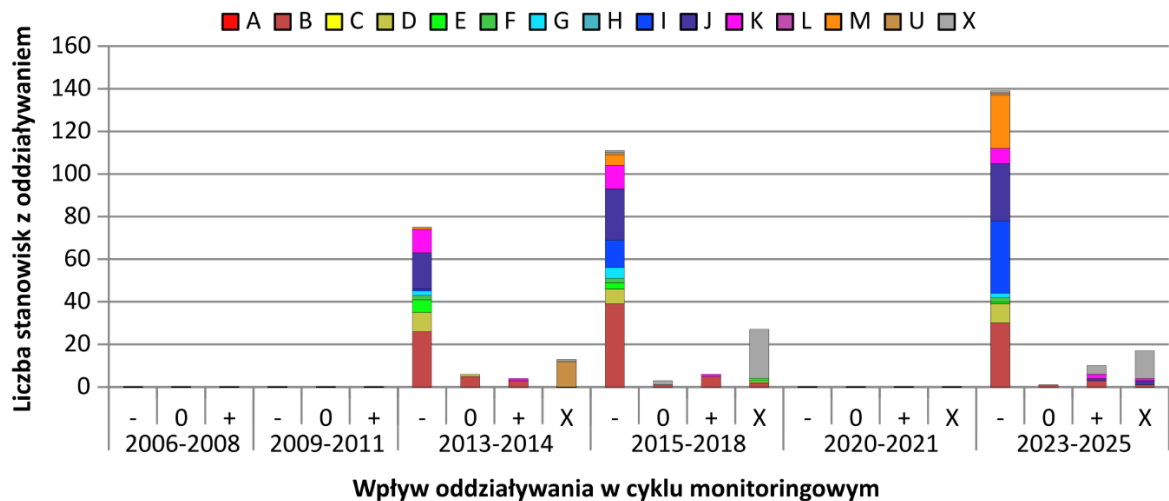
Perspektywy ochrony – FV (FV – 60%, U1 – 31%, U2 – 8%, XX – 1%)

Ocena ogólna – U1 (FV – 35%, U1 – 49%, U2 – 15%, XX – 1%)

4. ANALIZA ODDZIAŁYWAŃ I ZAGROŻEŃ ISTOTNYCH DLA SIEDLISKA

Region kontynentalny

We wszystkich cyklach monitoringu spośród oddziaływań dominowały zdecydowanie oddziaływania ujemne o średniej i słabej intensywności (Rys. 5). W ostatnim cyklu najczęściej stwierdzano występowanie nierodzimych gatunków zaborczych (34 stanowiska), usuwanie martwych i umierających drzew (22 stanowiska), zmiany klimatu (23 stanowiska) i osuszanie terenów bagiennych (14 stanowisk). Za największe zagrożenia dla siedliska uznaje się suszę i zmniejszenie opadów stwierdzone na około 22% stanowisk.

Rys. 5. Liczba stanowisk siedliska 91XX w regionie kontynentalnym wg oddziaływań i ich wpływu oraz cyklu monitoringowego

Kod grupy oddziaływań: A - rolnictwo; B - leśnictwo; C - górnictwo, wydobywanie surowców i produkcja energii; D - transport i sieci komunikacyjne; E - urbanizacja, budownictwo mieszkaniowe i handlowe; F - użytkowanie zasobów biologicznych inne niż rolnictwo i leśnictwo; G - ingerencja i zakłócenia powodowane przez działalność człowieka; H - zanieczyszczenia; I - inne problematyczne zaborcze gatunki i geny; J - modyfikacje systemu naturalnego; K - biotyczne i abiotyczne procesy naturalne (z wyłączeniem katastrof naturalnych); L - zjawiska geologiczne, katastrofy naturalne; M - zmiana klimatu; U - nieznane zagrożenie lub nacisk; X - brak zagrożeń i nacisków.

5. INFORMACJA O GATUNKACH OBCYCH

W 2024 roku na monitorowanych stanowiskach stwierdzono występowanie 7 gatunków obcego pochodzenia (Tab.3). Najliczniej występującym gatunkiem był uczepek amerykański *Bidens frondosa* występujący na 26 stanowiskach monitoringowych i niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora* występujący na 22 stanowiskach. W porównaniu do poprzedniego cyklu pojawiły się 2 nowe gatunki: erechcites jastrzębcowaty *Erechtites hieraciifolia* i nawłóć kanadyjska *Solidago canadensis*. W bieżącym cyklu nie stwierdzono występowania niecierpka gruczołowatego *Impatiens glandulifera*.

Tab. 3. Liczba stanowisk siedliska 91XX, na których stwierdzono gatunki obce wg cykli monitoringu

Gatunek		Cykl monitoringu		
nazwa polska	nazwa łacińska	2013-2014	2015-2018	2023-2025
Czeremcha amerykańska	<i>Padus serotina</i>	1	4	8
Erechtites jastrzębcowaty	<i>Erechtites hieraciifolia</i>	1		1
Jesion pensylwański	<i>Fraxinus pennsylvanica</i>		1	1
Nawłóć kanadyjska	<i>Solidago canadensis</i>			1
Nawłóć późna	<i>Solidago gigantea</i>	2	2	9
Niecierpek drobnokwiatowy	<i>Impatiens parviflora</i>	2	20	22
Niecierpek gruczołowaty	<i>Impatiens glandulifera</i>		1	
Uczepek amerykański	<i>Bidens frondosa</i>	4	25	26

6. WNIOSKI DOTYCZĄCE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH

W ramach monitoringu stwierdzono pojedyncze przypadki prowadzenia działań ochronnych, które polegały na aktywnym powstrzymywaniu odpływu wody z siedliska, ochronie biernej oraz czynnej w zakresie renaturalizacji stosunków wodnych w ramach planów ochrony parków narodowych (Kampinoski Park Narodowy) i rezerwatów. Proponowane w ramach monitoringu działania ochronne dotyczą głównie usuwania gatunków obcych ekologicznie z drzewostanu i runa, pozostawianie martwego drewna w siedlisku, wyłączenie płatów siedliska z gospodarki lub utrzymania aktualnych form ochrony. Za najważniejsze uznaje się poprawę, utrzymanie i stabilizację warunków wodnych poprzez podejmowanie czynnych lub biernych działań ochronnych np. powstrzymanie się przed udrażnianiem rowów odwadniających.

7. INFORMACJE DODATKOWE

W 2024 r. podczas monitoringu na stanowisku zlokalizowanym w obszarze Natura 2000 Lasy Sobiborskie odnotowano występowanie żółtlicy chropowatej *Flavoparmelia caperata*. Jest to gatunek zaliczany do porostów, który został umieszczony na Czerwonej liście roślin i grzybów Polski w kategorii EN (gatunek wymierający).

8. KOORDYNATORZY, EKSPERCI I WSPÓŁPRACOWNICY

Koordynator główny: Radosław Gawryś

Koordynator krajowy: Maciej Szczygieski

Eksperti: Artur Borecki, Daniel Kutera, Jakub Rozenbaum, Jakub Wyka, Jarosław Chmielewski, Jarosław Lickiewicz, Karolina Olszanowska-Kuńska, Łukasz Marciniak, Maciej Szczygieski, Marcin Wiklicki, Paweł Nawrot, Paweł Siemieniak, Paweł Walczewski, Piotr Zabrocki, Roksana Woźniak, Wiktor Sławski

9. WYKAZ LITERATURY, DOKUMENTÓW ŹRÓDŁOWYCH

- Baza danych obszarów Natura 2000 Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.
- Państwowy Monitoring Środowiska. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych. <https://siedliska.gios.gov.pl/>
- System Informatyczny Monitoringu Gatunków i Siedlisk Przyrodniczych GIOŚ (SI MGSP).
- Babiak T., Bajerowski W., Cieśla A., Kolada A., Gawryś R., Korzeniak J., Kowalczyk T., Lewczuk M., Małecki B., Parkoła R., Perzanowska J., Stelmach R., Ziarnik K.,

COPYRIGHT © GIOŚ

PRACA ZLECONA PRZEZ GŁÓWNY INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

2019. Typy siedlisk przyrodniczych. [W:] Cieśla A., Mionskowski M., Kornatowska, B., Muller I., Zajączkowska M., (red.), Monitoring siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt w latach 2017-2018. Biuletyn monitoringu przyrody 19,1: 1–187. Biblioteka Monitoringu Środowiska GIOŚ, Warszawa.

- Pawlaczyk P., 2015. Olsy (*Carici elongatae-Alnetum*). W: W. Mróz red.. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Cz. IV., GIOŚ Warszawa: 290-313.